

RIJEČ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 60
Godina XXX
Novembar, 2025.
[str. 219-230]

© Monos 2025

San o Prometeju i Ikarov let između mita i stvarnosti: “Horus gleda svjetski kup” mlade autorice Emine Puškar

Lejla Đulić

Veoma često se poezija mladih autora povezuje s buntom, naglašenim emocijama i stilskim poigravanjima, no zbirka poezije “Horus gleda svjetski kup” mlade autorice Emine Puškar nadilazi takva očekivanja. U njenim stihovima prepoznaje se slojevitost lirskog izraza, introspektivno promišljanje, kritički odnos prema svijetu u kojem živimo, ali i ozbiljan dijalog sa velikanima antičke književnosti i modernim piscima, koje pjesnikinja vješto integriše u svoju viziju stvarnosti. Poezija Emine Puškar nadilazi okvir mladalačke vježbe i oblikuje ozbiljan rukopis u kojem introspektivni motivi (ogledalo, rijeka, kavez), mitološki junaci (Prometej, Ikar, Orfej, Horus, Kronos) i društveno-egzistencijalne slike (stadion, propovjednik, vampirsko vijeće), zajedno s intimnim i meta-poetskim refleksijama, tvore zaokružen poetski univerzum. Ova zbirka poezije potvrđuje da književnost i dalje ostaje prostor slobode i otpora, čak i u vremenu kada mladi rijetko posežu za njom. Eminin glas u poeziji pronalazi mjesto borbe, prostor iskazivanja sumnje i izvor nade – što društvo danas treba više nego ikada ranije.

Ključne riječi: poezija mladih, introspekcija, mitologija, društvena kritika, bunt

UVOD

Književno stvaralaštvo mladih zauzima posebno mjesto u kulturnoj tradiciji lokalnih zajednica, jer je upravo u njihovom glasu moguće prepoznati duh vremena koje dolazi. Prisjećam se gimnazijskih dana i 1998. godine, kada smo kao tadašnji članovi literarne sekcije gračaničke gimnazije, pod mentorstvom rahmetli profesora Mehmeda Nurikića, priredili zbirku *Ruža, stablo ili nešto treće*¹. Ta zbirka, svojevremeno objavljena i u *Gračaničkom glasniku*², predstavljala je prostor u kojem su mladi dobili priliku da oblikuju svoj glas, da budu saslušani i da kroz književnost iskažu ono što bi možda ostalo zauvijek prešućeno.

Profesor Nurikić bio je i mentor i inspiracija mnogim gimnazijalcima. U nama je podsticao kritički stav i propitivanje svega što tada nije „proizvodilo” smisao a bilo je općeprihvaćeno. Znao je usmjeriti i ohrabriti mlade pisce da se izraze i pronađu svoj glas u pisanju poezije i proze. Njegova uloga ostaje trajno upisana u našu generaciju, a danas se jasno pokazuje koliko je potrebno da se mladi usmjere i ohrabre u pronalaženju svog glasa.

U tom kontinuitetu književnog naslijeđa pred nama se nalazi rukopisna zbirka poezije pod nazivom

Horus gleda svjetski kup mlade autrice Emine Puškar. Već od osnovne škole Emina je pokazivala ne samo zavidno čitalačko iskustvo, nego i istinsko zanimanje za velika imena svjetske književnosti. Tokom prošle školske godine imala sam priliku razgovarati s njom o književnosti, čitati njene rukopise kako na bosanskom tako i na engleskom jeziku, i svjedočiti oblikovanju njenog pjesničkog glasa. Oduševila me je svojom lahkoćom u izražavanju i vještinom da misao pretoči u stih, bilo da piše na engleskom ili na bosanskom jeziku. Njena rječitost, elokvencija i doza buntovnosti podsjećaju na ono što svaka nova generacija donosi sa sobom – hrabrost da postavlja pitanja i da ne pristaje na jednostavne odgovore

HORUS GLEDA SVJETSKI KUP – PUT OD UNIVERZALNOG KALIČNOM

Zbirka poezije *Horus gleda svjetski kup* se najprije otvara introspektivnim slikama u kojima ogledalo, sat i rijeka predstavljaju metafore unutrašnjeg nemira i nesigurnosti i pronalaženju identiteta. U pjesmi *Beskrajnosti i metafore* ponavljanje stiha „*Ustajem i gledam u ogledalo*” oblikuje ritam nalik refrenu, naglašavajući cikličnost

1 *Ruža, stablo ili nešto treće*, poezija gračaničkih gimnazijalaca, priredio prof. Mehmed Nurikić; izdavač Grin, Gračanica, 1998

2 Grupa autora, *Ruža, stablo ili nešto treće: poezija gračaničkih gimnazijalaca*, priredio prof. Mehmed Nurikić; *Gračanički glasnik*, III/6 (1998), str. 86-88. Dostupno na: <https://gracanickiglasnik.ba/broj-63/>

i zatvorenost. Ogledalo ne odražava lice već fragmente sjećanja:

BESKRAJNOSTI I METAFORE

*Ustajem i gledam u ogledalo
Slika koja zuri u mene?
Zlatni sat.
Sporadično otkucava,
Nikad sasvim tačno,
Nikada sasvim uredno ili dobro
tempirano.
Gledam u njega još malo.
I kao sat gubim pojam o vremenu.
Vraćam se u krevet,
Rebra teška i zacementirana.
Ustajem i gledam u ogledalo.
Sat je nestao.
Vidim smaragdnu rijeku,
Njen tok ide unazad,
I tu ribe plivaju na površini,
umjesto u njenim dubinama.
Gledam još malo,
I kao rijeka moj tok teče unazad,
Vraćam se u krevet.
Kapci su mi se zalijepili, um mi je
zavaren.
Ustajem i gledam u ogledalo,
Rijeka je presušila.
Vidim mač kako probija oklop,
Mač izlazi i oklop se popravljja,
ciklus nasilja počinje ponovo.
Gledam još malo.
I kao mač koji lomi štit iznova i
iznova beznadežno, pomalo kao
Sisifus,
Vraćam se u krevet.
Rebra teška i zacementirana.
Ne želim ponovo da ustanem.*

*Ne želim da se zagledam u ogledalo
i da se suočim sa tim gde jesam.*

Zašto sam ja pokvaren sat

Rijeka unazad

Beznadežna petlja...

Želim da spalim svoj krevet

Razbijem cement.

Probudim moj um i otvorim oči.

Ustajem i gledam u ogledalo.

Ritam slobodnog stiha, prekidi i pauze dovode u pitanja prostor i vrijeme. Sat koji "Sporadično otkucava... Nikad sasvim tačno... Nikada sasvim uredno ili dobro tempirano"

dodatno priziva osjećaj dezorijentacije. Ogledalo je simbol samospoznaje i unutrašnjeg suočavanja: pjesnik vidi ono što je suštinski nemoguće – rijeku unazad, mač koji probija i zacjeljuje oklop – i u tom nemogućem prizoru prepoznaje vlastiti identitet: "Zašto sam ja pokvaren sat, / rijeka unazad, / beznadežna petlja..."

Ta ista tema zatvorenosti prenosi se i u pjesmu Kavez u kojoj pjesnikinja evocira prošlost:

KAVEZ

*Ništa više nisam ja,
Ništa mi više nije sveto.
Mastilo, pero, hartija,
Svi će čekati neko drugo ljeto.
K sebi me još samo bezdan zove,
Vječni ponor i dubine nove.
Slatki pepeo mog djetinjstva, onih
davnih, boljih dana
Na jeziku mi se topi, sjećanja su u
probavi.
Ostala je samo gorka, slana rana.*

*Logorska vatra iščekuje moj um,
žrtvu, moje biće.*

Borim se sa vjetrom,

*Kao Don Kihot sa vjetrenjačama,
dok su mu rasturale žiće.*

*Posljednjim snagama držim se za
nadu:*

*Da ću se jednog dana vratiti
prvobitnoj majci*

*Leći u njenu utrobu, i ona im neće
dati da me ponovo ukradu.*

*Posljednjim snagama držim se za
kraj, za nesmrtnički mir*

Kao u bajci.

Metafora sjećanja kao probave i gorkog okusa pokazuje da prošlost nije nostalgija, nego teret. Lirski subjekt je zarobljen ne samo u sadašnjosti, već i u vlastitoj prošlosti, dok ga motiv logorske vatre i Don Kihotovska borba s vjetrenjačama upućuju na apsurdnu nemogućnost oslobađanja. Kavez je ustvari stanje svijesti, gdje "bezdan" postaje jedina konstanta, a nada tek privid: "*Posljednjim snagama držim se za nadu: / da ću se jednog dana vratiti prvobitnoj majci.*"

U pjesmi **Koraci** introspektivnost dobija narativni okvir. Ponavljanjem sintagme "*noga za nogom*" stvara se ritam neumoljivog hoda, dok nabiranje prostora – "*makadam, most, selo, šuma, autoput*" – oslikava univerzalni ljudski put koji ne vodi ka oslobođenju. Ovi motivi – ogledalo, rijeka, kavez, koraci – tvore cjelinu u kojoj se introspektivna tjeskoba

pretače u filozofsku meditaciju o vremenu, identitetu i smislu.

KORACI

*Diže se iz permanentne postelje
Jastuk mu tvrd, jorgan mu hladan,
Čaršaf mu vlažan – mahovina,
remek djelo majke pletilje.*

Zna ko jeste, jer zna ko nije.

Po cijele dane i noći stranac bdije.

*Noga za nogom, svetim putem,
Makadamom, preko mosta, selom,
šumom, autoputom.*

*Rodnim gradom, rodnom grudom,
I ni ona ne odzvanja bolno, u srcu
mu šupljem.*

Hodi stranac, hodi lutak,

*Prati put, putanju svoju, ne skreće
ni na trenutak.*

*Dugovječni čovjek, insan
novorođeni.*

*Ne skreće, ne osvrće se, prati put
svoj, rajski predodređen.*

*Nailazi na mene, biće moje, moju
dušu,*

*Odras moj u vodi, prikaz u
ogledalu.*

*Ne zastaje, ne zbori, ni riječi mi ne
govori.*

*Noga za nogom, prati cestu, svetu i
preostalu.*

*Pala je kasna, duboka noć,
Erama duga, daleki eoni su se kroz
nju prostrli.*

*Ja liježem u novu, permanentnu
postelju:*

*Jastuk mi tvrd, jorgan mi hladan,
Čaršaf mi vlažan – mahovina,
kunem majku pletilju.*

Jedna od pjesama koja tematizira gubitak autentičnosti u svijetu u kojem živimo je pjesma *Dijalog* u kojoj pjesnik osjeća zarobljenost u vlastitoj nemoći da pronađe identitet te priziva svjetlo istine i izlazak iz tame "šarmantnih laži" kako bi došao do konačnih odgovora.

DIJALOG

*Uklesan sam u kamen,
Statua, prerasla bršljanom i
trnjem.
Izgubio sam svoje srce, izgubio sam
šta sam bio.
Zar sam uvijek bio ovo?
Bože. Zar sam uvijek bio ovo?
Dah mi je slatkast,
Čisti otrov.
I pletem šarmantne laži.
Krijem ih, bijedne, grozne.
Krijem ko sam, ko ću uvijek biti.
Zašto moram hježati,
Zašto moram biti lutalica?
Molim se Suncu da mi put osvijetli,
Molim se Mjesecu da mi bude vodič,
I izazivam zemlju, samo neka
proba.*

Pomenute pjesme otkrivaju odvojenost pjesnika od sebe i svijeta, osjećaj otuđenosti i zarobljenosti u prošlosti i potrebi da se čovjek vrati izvornom, emociji koja evocira sjećanje na djetinjstvo. Stihovi su slobodni, bez rime ali sa snažnim ritmom kroz ponavljanje sintagmi.

Izvor inspiracije Emina pronalazi i u svom ocu, čija se figura provlači kao čvrsta nit kroz njen unutrašnji svijet i kao oslonac lirskom subjektu. Razgovori s njim o književnosti i svijetu uopšte oblikovali su njen izraz i učvrstili njenu potrebu da u pisanju traži smisao i utočište.

Ti razgovori i njena radoznalost dovode Eminu do ozbiljnih i zahtjevnih književnih djela. U mitovima, filozofskim tekstovima i modernoj poeziji ona pronalazi sagovornike za vlastite dileme. Tako u pjesmi *Prometej* prepoznamo duh Eshilove tragedije i pitanje žrtve, u *Modernom Ikaru* Kamijevu filozofiju apsurdna i Sizifovu sudbinu, dok pjesme *Otac*, *Molba jednog grka*, *Dnevnik oca Oskara*, 1935 podsjećaju na T. S. Eliotovu temu o besmislu modernog svijeta. T.S. Eliot često gradi pjesmu od fragmenata različitih glasova, slika i citata iz Biblije, grčke mitologije, Dantea, Shakespearea i drugih autora. (*Pusta zemlja*, 1922). U Emininoj poeziji mitski i savremeni junaci, prostori i događaji grade sličnu aluzivnu strukturu. Emina se tako upušta u dijalog s velikanima svjetske književnosti po uzoru na postmodenu književnost koja ovakvom *intervencijom* oživljava prošlosti i evocira univerzalne istine o svijetu.

DNEVNIK OCA OSKARA, 1935.

-Posvećeno Harlanu Guthrieju³
Tišina bez imena,
Mir bez premca,
Svjetlo, sudba, ljubav dobrog Boga.
Sve, sa druge strane brda.
A, ovdje...Tu je kaos,
Vriska, galama i plač,
I ne mogu da se ne zapitam:
Šta bi bio moga dobrog spasitelja
plan?
Prešao sam put, dug i težak.
Od tamo preko, sve do tu.
I mnoge su me stvari gurale, mnogi
su mi vjetrovi u leđa puhali,
I nisam skrenuo sa puta .
Ali sad sam sam, sasvim sam:
Čak ni dobrog spasitelja nema.
I sjedim tu, sred smeća, krvi, jada.
Sjedim tu, krstovi na zidovima.

Pjesma *Dnevnik oca Oskara* isto-
 vremeno predstavlja oca Oskara kao
 simbola snage i krhkosti. Otac u sti-
 hovima postaje dnevnički zapis ge-
 neracije, čovjek koji vodi unutrašnji
 dijalog sa sobom i svijetom, suočava-
 jući se s prolaznošću i besmisлом. U
 tom tematskom smislu ovo podsjeća
 na Eliotovu pjesmu *The Hollow Men* –
*Šuplji ljudi*⁴

This is the way the world ends
Not with a bang but a whimper...
(Ovako svijet završava,
ne u prasku nego s jecajem...)

Eliotovi *Šuplji ljudi* predstavljaju
 generaciju koja je izgubila smisao i
 čiji kraj dolazi ne "s praskom nego s
 jecajem". U Emininoj pjesmi, očinska
 figura u Dnevniku govori o nemoći,
 nesigurnosti i krhkosti ljudskog po-
 stojanja. Poput Eliota, i ona koristi
 fragmentarnost zapisa čime lično
 iskustvo oca Oskara pretače u uni-
 verzalnu sliku svijeta.

Kada se cijela zbirka *Horus gleda*
svjetski kup sagleda kao cjelina, po-
 staje jasno da sve pjesme, bez obzira
 na temu ili poetski okvir, povezuje
 zajednički osjećaj zatvorenosti i isto-
 vremene potrebe za otporom. Ritam
 pjesama je slobodan i fragmentiran,
 s ponavljanjima i naglim rezovima
 poput toka misli.

Mitološke figure: Prometej, Ikar,
 Orfej, Horus, Kronos u Emininoj po-
 eziji su simboli mladalačkog otpora,
 bunta i prkosa. Prometej je kažnjen
 jer je ukrao vatru sa Olimpa i odnio je
 ljudima; Ikar je buntovnik koji svje-
 sno bira let i uprkos nemogućnosti
 da pobjegne sudbini. Orfej je motski
 pjesnik koji je u Emininim stihovima
 izgubljen u buci savremenog grada;
 Kronos je posmatrač izgubljenog mo-
 dernog svijeta, svjestan da je vrijeme
 neumoljivo i da uništava sve. Kroz
 njih autorica vodi dijalog sa književ-
 nom tradicijom, ali i sa vlastitom
 generacijom koja traži svoj prostor

3 Harlan Guthrie je kanadski pisac, montažer, režiser, dizajner zvuka, muzičar i glasovni glumac. On je jedini kreator i talenat koji stoji iza *Malevolenta*, *Lovecraftske horor audio drame* koja je dio *Rusty Quill mreže* i koja je bila drugoplasirana na dodjeli nagrada *Discover Pods 2021. godine*.

4 T. S. Eliot, *The Hollow Men*, unutar: *Collected Poems 1909–1962*, Faber & Faber, London 1963, 89

slobode u svijetu besmislenog digitalnog šuma.

Društvena kritika zauzima važno mjesto u ovoj zbirci. Na tragu toga dolazimo do naslovne pjesme koja najsnažnije opisuje vrijeme u kojem živimo i snažna je alegorija modernog društva: *Horus gleda svjetski kup*. Mitološki motiv je uveden u savremeni kontekst kako bi ga doveo u pitanje. Horus, egipatski bog neba i vida, preobražen je u savremenog posmatrača globalnog spektakla – svjetskog nogometnog prvenstva. Međutim, svijet koji bi trebao biti ispunjen igrom, strašću i zajedništvo, ovdje je prazan, groteskan i razočaravajući.

U pjesmi *Horus gleda svjetski kup* stadion, simbol zajedništva i sportskog nadmetanja, pretvara se u metaforu praznine. U njoj se prelamaju osnovne idejne i stilske odrednice cijelog rukopisa: ironija kao način preživljavanja, pogled kao metafora božanskog odsustva i čovjek kao usamljeni glumac u predstavi bez publike. Bog je na tribinama, u publici, što znači da je i dalje prisutan, ali nemoćan ili nezainteresovan. To je motiv koji prožima cijelu zbirku – odsutna prisutnost božanskog, sveto koje više ne djeluje, samo gleda. Time pjesma reinterpreтира koncept *deus ex machina* – božanske intervencije koja je nudila spas, rješenje, otkrovljenje – u nešto sasvim suprotno. Bog ne silazi na scenu, čovjek gubi nadu. U Kafkinom svijetu Bog postoji, ali

je potpuno pasivan. Od takvog božanstva čovjek ne očekuje apsolutno ništa jer svijet u kojem živi lirski subjekat sam po sebi je apsurdan i lišen svakog smisla.

U tom smislu, "Horus gleda Svjetski kup" je poetski pandan Mitu o Sizifu – prizor u kojem čovjek ne očekuje spasenje jer svjestan je ishoda. Bog više nije središte svemira, on je „pao” na tribine i postao tek puki konzument predstave. Čini mi se da lirski subjekat ovdje ne teži pomirenju s Bogom, nego sa njegovim pasivnim posmatranjem i šutnjom.

HORUS GLEDA SVJETSKI KUP

Bog me gleda sa tribina.

*Nije htio propustiti ovu utakmicu,
Prevažna za gledati na malom
ekranu.*

*Utakmica svih vremena, ja na
božjem povocu.*

*Učesnici? Samo ja, i ova pusta
svjetina.*

*Izlazim na teren, a Bog me gleda sa
tribina.*

*Bog me gleda iz publike,
Monodrama o gospodinu ja.*

*Moja malenkost, glavni glumac,
sebi kupi sav sjaj.*

*Predstava nije ni blizu kao sa slike,
Na prodaji karata bio je obmanljiv
poster.*

*Pored Boga sjedi jako razočaran
reporter.*

*Prazna sjedišta i praznija bina.
A Bog me gleda sa tribina.*

S druge strane, pjesma *Veleposlaničko vijeće vampira* koristi grotesku da prikaže političku elitu kao vampirsku družinu koja se hrani tuđim životima:

VELEPOSLANIČKO VIJEĆE VAMPIRA

I

*Gospoda vampiri širom svijeta
Pripremaju se za svečanu gozbu.
Pehari sa krvlju, servirani uz
preobrazbu,
Jer ipak, za gospodu vampire je i
dalje na snazi dijeta.
Plemenske vođe presvijetle gospode
Sastaju se u tvrđavi, tornju
izolacije.*

*Niko ne zna kakve se tu tajne
otkrivaju,
Niti kakvi razgovori vode.
Gospoda vampiri širom svijeta,
postaju žrtve špekulacije.
Na svakoj ulici vlada strah i
iščekivanje,
Čak se i u visoko obrazovanim
vukodlacima probudilo zanimanje.
Kroz vasionu odjekuj šapat "Počeo
je novi ciklus",*

*Kad iz tvrđave, naglo, jasno,
glasno, "Novum Deum Habemus!"*

II

*Žrtve padaju, grkljani pucaju po
šavovima,
Ulicama vika, smijeh, plač i vriska.
Vreli rubin vraća razum gospodi
vampirima,
Nova vlast na prijestolu, anđeoska,
bogovska.*

*Grof Drakula i Hristos vraćeni su u
hladno, arogantno tlo,
Gospodi više nema koristi od
istruhljih čudaka.*

*Za novog mrtvaca na stolici, široko
i daleko već se pročulo,
Jer sad je nastupilo novo vrijeme,
vrijeme svetih bitaka.*

Ovdje su vampiri simboli moći i korupcije, oličenje parazitskog poretka u kojem žrtve padaju, grkljani pucaju po šavovima. Autorica se služi grotesknim slikama kako bi prikazala suštinsku okrutnost sistema i pokazala da iza sjaja vlasti stoji nasilje i eksploatacija.

Obje pjesme otkrivaju zrelu svijest mlade autorice o mehanizmima savremenog društva. Ironija i groteska, kao stilske figure su način da se ogoli ispraznost i pokaže dehumanizacija svijeta u kojem živimo. Upravo kroz njih se potvrđuje da glas mladih nije samo emotivni bunt, već i duboka kritička refleksija.

Ni ljubavne pjesme nisu izuzetak – i one su obilježene ranjivošću, nestajanjem i ironijom. U *Deluzijama* povrh brda ljubav nestaje kao privid, dok u *Kako zvijeri vole* (vodič) ljubav postaje proždiruća sila, gotovo demonska strast koja razara. Umjesto romantičnih tonova, Emina bira tamnu stranu emocije.

KAKO ZVIJERI VOLE (VODIČ)

*Želim da me živog pojedješ,
Moje srce da stane i da se smrzne.*

Osjećam kako me umor hvata za
 vrat.
 Da dobijem malo ljubavi,
 preploviću sedam mora,
 Prejahati sedam gora.
 Želim da me noć oduzme od svijeta,
 Da prolijem krv u neku plemenitu
 svrhu.
 Život sam poznavao samo kao
 borbu.
 Ja sam uvehla ruža, ali ti obožavaš
 vazu.
 Dijete sanja da bude heroj,
 A mladić sanja da ga spase.
 Broj snova koje odrastao ima?
 Nula.
 A starac sanja da prati stazu
 vrijednu utrošenih ploča.
 I ljubav čini da najslađa ruža ima
 užasan vonj,
 Ili mi je barem tako poručeno.
 Ali da ne smijem osjetiti ljubav,
 zaboravio nisam:
 Ta svetost nije bila namijenjena
 zvijeri.
 I moje suze ne padaju, to vječni su
 teret kog se riješiti ne mogu.
 Osmijesi su mi prigušeni, znakovi
 ljudskosti koje moram sahraniti.
 Čudovište u meni proždire me, ne
 mogu ga nahraniti.
 Savjetujem ti da bježiš, preklinjem
 te da požuriš.
 Jer zbog tebe osjećam,
 A zvijerima je to zabranjeno.
 Ipak, moje srce, uvehnulo, pjeva,
 Pjesma otkriva ono što je skriveno.
 Želim da me živog pojedeš,
 Moje srce da stane i da se smrzne.

Osjećam kako me umor hvata za
 vrat.
 Da dobijem malo ljubavi,
 preploviću sedam mora,
 Prejahati sedam gora
 U pjesmi "Kako zvijeri vole (Vodič)"
 prikazuje ljubav u njenom najmrač-
 nijem, ali i najiskrenijem obliku: kao
 bolnu i razarajuću silu koja prelazi
 granice razuma. Ljubav se ne po-
 minje se kao romantičarska čežnja,
 nego egzistencijalna ljubav, u kojoj
 emocije i osjećanja postaju i isku-
 pljenje i prokletstvo. Lirski subjekt
 želi biti «živ pojeden», i spreman je
 da žrtvuje sebe za trenutak blisko-
 sti. Ta hiperbola strasti izražava po-
 trebu da ljubav bude potpuna, čak i
 po cijenu uništenja. Ljubav je prika-
 zana kao glad, kao nagon koji briše
 granicu između života i smrti, njež-
 nosti i surovosti. Pjesnik je rastrgan
 između želje i straha, između potrebe
 za bliskošću i svijesti o vlastitoj ta-
 mnoj prirodi.

MRTVAČKI SANDUK UMJETNIKA

Kažu da riječi
 Liju poput vode iz česme,
 I slatkog vina iz zelene boce.
 Ali možda su moje cijevi popucale.
 Možda mi je boca začepljena,
 Možda je u meni samo suša.
 Možda se neko napio mog vina.
 Možda to bijah ja
 Što pusti hvali da mi udari u glavu.
 Možda to bijaše Bog
 Što me pusti da se utapam u
 ponosu.

*Pa, sjesti ću pod sunce, nek mi ono
napuni bocu.
Piti ću iz rijeka, sjediti na livadama
I pustiti ću bocu, nek se puni
hedonizmom.
Ponovo ću zabrtviti bocu, i neka mi
nebo popravi cijevi.
Ja ću da sjedim prazna i šuplja.
I riječi se neće ulijevati u mene.
Jer riječi su svete
I riječi su čiste
I riječi nisu alat
Riječi su umijeće.
A ja umjetnik nisam.
Ja sam čovjek koji se hvata za srce,
Anđeo obučen u crno i crveno.
I nisam vrata, nego poderana
otirača, na kojoj piše dobrodošli
I ja sam srce i njegove začepljene
vene.
I potok riječi koji teče i ne staje je
sve, i on je svet
On je potok krvi, blagoslova i suza.
A ja sam ništa i ja sam griješnik, i
ja zapostavljam svoga sveca
I ja sam zanatlija nezgrapne ruke,
Ja sam zvijer, prokleta da uzima,
uzima i uzima
I da ne daje ništa zauzvrat.
I da ne ispušta ni riječi.*

Pjesma **"Mrtvački sanduk umjetnika"** nosi ton ispovijesti i sumnje u samu svrhu umjetnosti. Ona je svojevrsni oproštaj stvaralaštvu, u kojem pjesnik preispituje vlastitu sposobnost da stvara i osjeća.

U prvim stihovima riječ se poredi s "vodom" i "vinom" – izvorom života i opijenosti – ali cijevi su "popucale",

boca je "začepljena". Time pjesnik izražava vlastitu duševnu iscrpljenost, trenutak kada riječ prestaje biti dar i postaje teret. Povratak izvoru života kroz "sunce", "rijeke", "livade" više ne može ispuniti duhovnu praznina a umjetnik se proglašava "zanatlijom nezgrapne ruke" jer je svjestan da stvaranje troši onoga koji stvara.

Nadarenost je ovdje teret – umjesto da oslobodi, ona sputava. Pjesma se može uporediti s modernističkom i postmodernističkom tradicijom – posebno sa T. S. Eliotovom skepsom o jeziku i njegovim ograničenjima (*Šuplji ljudi*).

V

*... Između ideje
i stvarnosti
Između pokreta
i čina
Pad sjene
Jer je tvoje Kraljevstvo
Između koncepcije
i stvaranja
Između osjećaja
i odgovora
Falls the Shadow
Life život je vrlo dug
Između želje
i grča
Između potencije
i postojanja
Između suštine
I silaska
Padne sjena
jer je tvoje Kraljevstvo
Jer Tvoj je*

Život je

Tvoj je. (T.S.Eliot, Šuplji ljudi)^{5,6}

Stih "ja sam mrtvački sanduk umjetnika" je slika besmisla u kojem je umjetnik istovremeno i autor i vlastiti grobar.

Sve ove različite tematske i stilske linije povezuje ton bunta i otpora. Bilo da govori o introspektivnom zatvoru, mitološkoj žrtvi, društvenoj praznini ili ljubavnoj patnji, Eminina poezija je glas koji se ne miri sa zadatim. Njen lirski subjekt dovodi u sumnju svijet u kojem živi i upravo ta upornost da se propituje i da se ide „protiv struje” ono je što zbirku čini jedinstvenom.

ZAKLJUČAK

Pjesnički rukopis sada već maturantice srednje Mašinske škole u Gračanici, predstavlja rijedak primjer mladalačkog dara koji spaja različite svjetove – tehnički i umjetnički, racionalni i lirski, savremeni i mitski.

Razgovarajući sa Eminom uvjerila sam se da njena fascinacija pisanjem nije prolazna niti slučajna. Njena poezija nastaje iz unutrašnje potrebe da razumije svijet, da se suoči s njegovim proturječnostima i da kroz stih izrazi svoj stav i bunt.

Čitanje Eminina poezije je istovremeno i osvježanje i izazov. Ona otvara prostor suočavanja s dilemama današnjeg svijeta ali i angažman u pronalaženju riznice mudrosti pomalo zaboravljenih djela velikih pisaca svjetske književnosti. U njenim stihovima prepoznaje se mladalački bunt, ali i težnja da se izgradi smisao iznad nametnutih društvenih normi. Baš kao što je i našoj generaciji pružena prilika da se izrazi i pronađe svoje mjesto u svijetu književnog stvaralaštva, tako i ova zbirka svjedoči o tome da je neophodno mladima davati prostor i vjerovati u njihov glas, *jer taj glas, ma koliko krhak i nesiguran bio na početku, uvijek donosi istinu vremena u kojem nastaje*⁷ – što u konačnici služi kao orijentir budućim generacijama koje će, bez sumnje, doći u priliku da propituju smisao svega što im moderno društvo nudi kao univerzalnu vrijednost koja je često je oprečna Aristotelovoj ideji da je svrha života ostvarenje onog što je posebno u čovjeku.⁸ U vremenu u kojem dominiraju društvene mreže i instant-komunikacija, ovakav rukopis pokazuje da postoji generacija koja bira poeziju kao prostor introspekcije i otpora. Poezija Emine Puškar je

5 T. S. Eliot, *The Hollow Men* ("Šuplji ljudi"), tekst i pjesma objavljeni na [hr.fusedlearning.com](https://hr.fusedlearning.com/t-s-eliot-hollow-men) pod naslovom *T. S. Eliot Šuplji ljudi*, 2025. Dostupno na: <https://hr.fusedlearning.com/t-s-eliot-hollow-men> (pristupljeno: 21. 9. 2025).

6 T. S. Eliot, *The Hollow Men: Collected Poems 1909–1962*, Faber & Faber, London 1963, 89

7 *Ruža, stablo ili nešto treće*, poezija gračaničkih gimnazijalaca, priredio prof. Mehmed Nurikić; izdavač "Grin", Gračanica, 1998.

8 Aristotel, *Metafizika*, prev. Miloš N. Đurić, BIGZ, Beograd, 1984, str. 112.

i bunt i nada, i sumnja i svjetlost a nova generacija je *Moderni Ikar* koji se osjeća sputano ali ipak traži vlastitu viziju slobode – slobode koja ne smije biti ugušena.

Literatura

Eliot, T. S. (1996). *The Waste Land and Other Poems*. London: Faber & Faber, str. 23–45.

Eliot, T. S. (2002). *The Hollow Men*. U: *Collected Poems 1909–1962*. London: Faber & Faber, str. 75–80.

Camus, A. (1991). *The Myth of Sisyphus*. New York: Vintage International, str. 11–40.

Eshil (1975). *Okovani Prometej*. Sarajevo: Svjetlost, str. 15–42.

Nurikić, M. (1998). *Ruža, stablo ili nešto treće*. Gračanica: Literarna sek-

cija Gimnazije “Dr. Mustafa Kamarić” / *Gračanički glasnik*, br. 1, str. 33–56.

Aristotel. *Metafizika*. Preveo Miloš N. Đurić. Beograd: BIGZ, 1984.

Internet izvori

Encyclopedia Britannica. (2023). “Prometheus.” Dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/Prometheus-Greek-mythology> (pristupljeno: 20. 9. 2025).

Dostupno na: *Aristotel – Metafizika* – PDF verzija dostupna na sajtu Predavanja.com: “Aristotel, Metafizika. PDF (Predavanja.com)

Aristotel. *Metafizika*. Preveo Miloš N. Đurić. Beograd: BIGZ, 1984. PDF izdanje dostupno na: predavanja.com (pristupljeno 21. 9. 2025).

SUMMARY

DREAMING OF PROMETHEUS AND ICARUS'S FLIGHT BETWEEN MYTH AND REALITY: 'HORUS WATCHES THE WORLD CUP' BY YOUNG POET EMINA PUŠKAR

Poetry by young authors is often associated with rebellion, heightened emotions, and stylistic experimentation. However, the collection *Horus Watches the World Cup* (*Horus gleda svjetski kup*) by the young author Emina Puškar surpasses such expectations. Her verses reveal a layered lyrical expression, introspective reflection, a critical stance toward the world in which we live, and a serious dialogue with the great figures of ancient literature, which she skillfully integrates into her vision of a “brave new world.” Emina Puškar’s poetry goes beyond the framework of youthful exercise, shaping a mature manuscript in which introspective motifs (mirror, river, cage), mythological figures (Prometheus, Icarus, Orpheus, Horus, Cronus), and socio-existential images (stadium, preacher, vampires), together with intimate reflections, create a coherent poetic universe. This collection confirms that literature remains a space of freedom and resistance, even in a time when young people rarely turn to it. Emina’s voice demonstrates how poetry can simultaneously be a place of struggle, a space of doubt, and a source of hope – something society needs more than ever.